

Téma: Olympijské hry

Předmět: Dějepis, Teorie sportovní přípravy

Přidal(a): Lucie Zemanová

Antické Olympijské hry

- Altis – nejposvátnější místa v Olympii
- Leóniadión – ubytování pro čestné hosty olympijských her
- Chrám Dia Olympského (Olympieion)
 - 468–456 př. n. l., architekt Libón z Élidy
 - Největší řecký chrám (než byl vystaven Parthenón)
 - Nejdříve se v něm uctíval Zeus, později ovšem i Héra
 - Důvod vybudování – pravděpodobně vítězná válka Élidy proti městu Skillus
 - Socha Dia
 - Cca 430 př. n. l., sochař Feidiás
 - Jeden ze starověkých divů světa
 - Více než 12 metrů vysoká
 - Z cedrového dřeva zdobená zlatem, slonovinou, ebenem a drahými kameny
 - V ruce měl Zeus špičatou hůl a sochu Niké (bohyně vítězství)
 - Legenda – Feidiás se po dokončení zeptal sochy, zda je s jeho prací spokojená a na znak souhlasu byl chrám zasažen bleskem
 - Socha stála přes 7 století, po zavření chrámu v 4. st. n. l. se dostala až do Konstantinopole, kde byla zničena kvůli požáru v 5. st.
- Búleutérion
 - Olympijská radnice
 - Denně se tam scházela zvolená rada
 - Při olympiádě tam závodníci skládali přísahu, že budou při závodu jednat čestně

Průběh tehdejší olympiády

- Od roku 776 př. n. l.
- Už tehdy se zapisovala jména vítězů
- Od konání prvních olympijských her se datuje řecký kalendář
- Původně jednodenní
- Ze začátku se závodilo jen v jedné disciplíně, a to v běhu, postupně disciplín přibývalo
- Jednou za 4 roky
- Trvala 5 dní
 - 1. den – oběti, průvody, přísahy závodníků a soudcovského sboru (hellandikové)
 - 2. den – závody chlapců a mladíků v běhu a zápase
 - 3. a 4. den – závody mužů -> běh na dlouhou i krátkou vzdálenost (vždy čtyři běžci zároveň, pak se utkají vítězové), zápas (už tehdy se hledí i na techniku provedení), pěstní boj, pankration (spojení zápasu a pěstního boje), pětiboj (vznikl tam; běh, skok, hod diskem, hod oštěpem, zápas), závody čtyřspřeží, běh vojáků ve zbroji (dříve v celé zbroji, později pouze se štítem; tento závod zakončuje soupeření o vítězství), řečnictví, divadlo...
 - 5. den – oběti, průvody, vyhlášení vítězů a jejich ověnění (palmová ratolest do ruky, na hlavu věnec z olivových větvíček uříznutých ze stromu poblíž Diova chrámu – nejcennější věc), ohlašuje se i rodina a kraj vítěze a celý kraj se raduje z vítězství
- pětiboj – začal ve starověkém Řecku
 - skok do dálky
 - závodník si nesmí po doskoku sednout
 - k prodloužení skoku užívali kovové nebo kamenné předměty, které drželi v ruce. Při skoku s nimi máchali dozadu a posléze je odhodili
 - hod diskem
 - uhlazený kámen, později kotouč ze železa
- her se můžou účastnit jen svobodní Hellénové (Řekové, Hellén – praotec Řeků), kteří se neprohřešili žádným zločinem a žili ve cti
- závodníci potřebovali být zámožní, aby si mohli dovolit trénink a cestu do Olympie
- o organizaci se stará devět vážených občanů Élidy, kterým se říká hellanodikové a jsou voleni rok dopředu. Před závody tráví čas v Olympii, kde se seznamují s pravidly, která případně upravují, a seznamují se se závodníky. Při závodech soudí výkony soutěžících.
- Vítězové sice občas získali nějakou almužnu, ale hlavní pro ně byla pocta a uznání. Domů se vraceli v povozech s koňmi ve slávě. Často jim bývaly stavěny sochy, měli vysoké postavení – bývali zproštěni daní, mohli sedat v prvních řadách v divadle (tehdy velká pocta) a měli plno jiných výsad, a hlavně velkou slávu
- Ekecheiria – posvátný mír v průběhu i okolo olympijských her (2018 – J. vs S. Korea -> mírové hry).
- Konec 3. století – Přišlo křesťanství (jako státní náboženství), které nebylo zastáncem

sportu. Olympijské hry navíc stále připomínaly řeckou mytologii a vzdávaly hold bohu Diovi. Hry tedy zanikly. Později byl zakázán vstup do Olympie kvůli jejím pohanským zvykům a modlám. Ty v roce 426 n. l. nechal zbourat císař Theodosius II.

Báje o vzniku her

- Za zakladatele byl považován Diův syn Herakles. Podle jedné verze je založil na památku jeho vítězství nad králem Augiášem, jenž mu nedal smluvenou odměnu za vyčištění jeho chlévů. Druhá verze říká, že je založil po návratu z výpravy do Argonauty pro zlaté rouno.
- Dalším mýtem je, že hry založil élidský král Ífitos. Élida byla tou dobou ve válce a k tomu vypukl mor. Vydal se tedy do Delfské věštírny pro radu, kde mu bylo řečeno, aby místo válek soupeřili ve sportu a umění. Od té doby jednou za 4 roky probíhala Olympiáda, při které byl všude mír. Lidé z různých států se navíc začali přátelit a zapomněli na dřívější spory.
- Podle jiné báje byly hry založeny na počest Dia. Údajně za jejich vznikem stál Herakles (horský démon Kúret), jenž Diovi zachránil život. Diův otec Kronos všech pět svých starších dětí snědl, protože se bál, že ho později svrhne, tak jako on svrhnul svého otce. Kronova manželka Rheia mu ale místo malého Dia podala kámen v zavinovačce. Tento kámen Kronos snědl a tím pro něj byla záležitost s nejmladším potomkem vyřešena. Dia zatím odnesly nymfy do hor, kde se o něj Kúreti starali. Když Zeus dospěl, svrhnul otce a osvobodil své sourozence, kteří mezitím přežívali v Kronových útrobách. Na jeho počest uspořádal nejstarší Kúret Herakles v Olympii, kde Zeus svého otce Krona porazil, olympijské hry.

Novodobé olympijské hry

Cesta k obnovení olympijských her

- První kroky k obnovení her
 - Svět si začínal nacházet cestu zpět ke sportu v 14. a 15. století.
 - P. P. Virgario vyhlásil *právo muže na cvičení těla*
 - V. Ramboldini de Feltre založil v Mantově tělocvičnou školu
 - Začaly se sepisovat informace a příběhy o olympijských hrách - cílem ale nebylo

obnovení her

- 1604 – vznikly Anglické olympijské hry, které se konaly jednou do roka za letního slunovratu
- 1760 – Němec J. B. Basedow přišel s myšlenkou o vzkříšení olympijských her
- Začaly vznikat malá sportovní klání nesoucí název olympijské hry a obecně byl sport více a více podporován
- 1859 – novořecké olympijské hry (Athény) -> konaly se pouze 4x

Novodobé olympijské hry

- Opět vznikly pod myšlenkou míru
- *„Vyvázejme do zahraničí veslaře, šermíře a běžce a hle – uvedeme tím do pohybu svobodný styk, s jehož pomocí zavedeme do krevního oběhu stařícké Evropy myšlenku míru. To mně dává odvalu k tomu, abych s vaší pomocí navrhl obnovení olympijských her, přizpůsobených požadavkům dnešní doby.“ – Pierre de Coubertin (1892)*
- Coubertin tato slova pronesl na zasedání Unie francouzských společností atletických sportů, kde byl generálním sekretářem
- Jeho plán byl, aby se novodobé olympijské hry konaly až v roce 1900, výbor ho ale přesvědčil, aby se konaly již v roce 1896 (Athény)
- Od té doby hry probíhají každé 4 roky, až na tři výjimky, kdy se neuskutečnily z důvodů světových válek
- 1924 – OH pořádala Francie a zavedla nově i ZOH (tehdy LOH i ZOH ve stejný rok a ve stejné zemi)
- 1994 – ZOH (od té doby se LOH a ZOH pravidelně střídají)
- Vznik Mezinárodního olympijského výboru
 - Založen Pierrem de Coubertinem (francouz), Demetriusem Vikelasem (řek) a Jiřím Guthem-Jatkovským (Čech)
 - 1894
 - Lausanne, Švýcarsko
 - Spadá pod něj 206 národních olympijských výborů
 - Olympijská charta – zásady a cíle olympismu a pravidla organizace a olympiády (Čína, kritika vůči MOV)
 - Olympismus – filosofie, vyrovnanost kvality těla a duše, sport je kulturou a výchovou
 - Původní členové – Německo, Čechy, Uhersko, Švédsko, Francie, Řecko, Rusko
 - Předsedové MOV v průběhu let – Řecko, Francie, Belgie, Švédsko, USA, Irsko, Španělsko, Belgie, **Německo**

- Pierre de Coubertin byl ve službě předsedy nejdéle ze všech (1896 – 1925, 29 let)
- 1960 – první paralympijské hry (Řím), tehdy jen pro vozíčkáře
- 1976 – Paralympiáda i pro ostatní fyzicky postižené sportovce

Průběh olympijských her dnes

• Zahajovací ceremoniál

- začíná příchodem hlavy státu země pořádající OH v doprovodu předsedy MOV a předsedy organizačního výboru her na olympijský stadion.
- zazní státní hymna pořádající země
- defilé účastníků – každá delegace je označena standartou se jménem země a státní vlajkou. **Defilé zahajuje delegace Řecka a uzavírá je delegace hostitelské země**; ostatní národy defilují v abecedním pořádku podle jazyka země, která hry pořádá.
- předseda MOV přednese uvítací projev a vyzve hlavu pořádajícího státu, aby pronesl zahajovací formulí.
- ozve se hlas trubek a za zvuků olympijské hymny je vztyčena olympijská vlajka.
- předání oficiální, olympijské vlajky starostovi pořadatelského města.
- příchod olympijské štafety s pochodní. Poslední běžec oběhne olympijský stadion a zažehne olympijský oheň.
- **slavnostní přísaha sportovců a rozhodčích**. První přísaha rozhodčích se uskutečnila na Letních olympijských hrách v Mnichově (viz olympijský slib).
- Na závěr zahajovacího ceremoniálu je hrána státní hymna hostitelské země.

• Závěrečný ceremoniál

- Vlajkonoši zúčastněných delegací nastoupí spolu s nosiči standart s označením země na plochu stadiónu ve stejném pořadí a zaujmou stejná místa jako při zahájení.
- Za nimi defiluje šest závodníků z každé delegace v osmi- nebo desetistupech bez rozdílu státní příslušnosti.
- **zazní řecká státní hymna.**
- na stožár stojící po pravé straně středového stožáru (užívaného pro vlajky vítězů) **vystoupá řecká vlajka; pak vystoupá na středový stožár státní vlajka pořadatelské země a na stožár vlevo od středového vlajka země, v níž se nachází město, jež bude pořádat příští olympijské hry.**
- zazní státní hymna země příštích olympijských her.
- předseda MOV vystoupí na pódium a krátkým projevem, v němž poděkuje pořadatelské zemi a pozve k účasti na příštích olympijských hrách, hry pak ukončí.

- Zazní fanfára.
- zhasne olympijský oheň.
- za zvuků olympijské hymny je spuštěna ze stožáru olympijská vlajka.
- při odnášení vlajky z olympijského stadionu je pozdravena pěti dělovými výstřely a pěvecké sbory zpívají na rozloučenou.
- **Ceremoniál předávání olympijských medailí**
 - se koná v průběhu olympijských her, pokud možno ihned po skončení soutěže a na místě, kde se soutěž konala. **Medaili předává předseda Mezinárodního olympijského výboru nebo určený člen MOV** za doprovodu předsedy příslušné mezinárodní sportovní federace nebo jeho náhradníka.
 - závodníci, kteří skončili na prvním, druhém a třetím místě, vystoupí na stupně vítězů; vítěz na nejvyšší středový stupeň, druhý na stupeň po jeho pravici a třetí na stupeň po jeho levici
 - na středový stožár je **vztyčena státní vlajka země vítěze, vlajky druhého a třetího závodníka na dvou stožárech vedlejších.**
 - **zazní státní hymna vítěze.**

Olympijský ceremoniál se stal hlavním vzorem pro podobné akty řady mezinárodních sportovních soutěží.

- Harmonogram OH dnes běžně začíná už před zahájením her
- Od zahájení her, hry trvají okolo 7 dní
- Mnohem více sportovních aktivit, ale umělecké aktivity typu řečnictví byly vypuštěny

Odměnění medailistů

- V každé zemi jinak
- ČR (Peking 2022)
 - Zlato - 2,4 milionu korun
 - Stříbro - 1,8 milionu korun
 - Bronz - 1,2 milionu korun
 - (např.: za vydařené OH v Tokiu byli medailisté celkem odměněni 36,35 miliony korun)

- Někde dostávají obnos i olympionici, kteří se umístí mezi čtvrtým a osmým místem (Německo)
- Někde dostanou peníze hned, jindy jsou jim vypláceny postupně (Německo)
- Někde dostanou kromě jednorázové sumy i doživotní důchod (Polsko)
- Zajímavé odměny, které se někdy vydaly
 - Auto (Litva)
 - Byty 3+1 až garsonka (Kazachstán)
 - Zlaté boty vážící jeden kilogram (Írán)
 - Zkrácení vojenské služby ze dvou let na čtyři týdny (S. Korea)